

Kap 30 : ”Därför är jag republikan”

Those who imagine that a politician would make a better figurehead than a hereditary monarch might perhaps make the acquaintance of more politicians.
Baronessan Thatcher, November 1995.

Den republikanska rörelsen arbetar i motvind. Jag beskriver debatten, kritiken, stagnationen & splittringen.

* * *

A. DÄRFÖR ÄR JAG REPUBLIKAN

1954 publicerade statsvetaren Herbert Tingsten en längre artikel om den svenska monarkins tillstånd. Sammanfattningsvis var den onödig, förmodligen ofarlig, men ändå betänklig:

”[Det finns] hos oss en tradition, enligt vilken kungen skall eller i alla fall kan ta befattning i statsärenden genom enskilda föredragningar och andra överläggningar, [som] upprätthållits även under parlamentarismen. På grund av den sociala särställning som monarken har följer härmed gärna ett verkligt inflytande i sekundära frågor, en tendens till hänsynstagande eller undfallenhet från ministrarnas och förvaltningsmännens sida.”¹

Året därpå publicerade författaren Vilhelm Moberg sin debattbok ”Därför är jag republikan” där han härledde monarkin ur schamanism, magi & vidskepelse. Hovetiketten var ett särskilt hatobjekt, som han ansåg frilade monarkins rätta natur av personkult & stövelslickande:

”Kungadömet frammanar och utvecklar några av människans mest förödmjukande egenskaper: begäret att stå i gunst hos de höga, iveren att få umgås med dem, tjänstvilligheten till varje pris, den böjda ryggen inför överheten. Kungligheten får undersåtarna att förnedra sig själva även om det inte är deras avsikt. Till konungen och hans hov hör lakejen, och kungadömet har alltid alstrat lakejsjälar eller vad vi kallar hovmannamentalitet: Denna beskäftighet hos människor, som i varje situation är beredda att stå sin härskare till tjänst.”²

Detta att statskicketets problem inte var monarkin som sådan, utan folkets & de folkvaldas missriktade vördnad, den beryktade ”undersåte-mentaliteten” (se även kapitel 27), gjorde att debatten blev ofruktbar. När problemet låg hos folket snarare än hos överheten spelade statskicket, republik eller monarki, ingen roll. Jag exemplifierar med två estraddueller:

*

Den 18 april 1955 möttes Moberg & Expressens chefredaktör Ivar Harrie i en estraddebatt på Medborgarhuset. Det är efteråt svårt att säga vad den handlade om, men stämningen var i alla fall gemytlig:

”Monarkidebatt

Moberg inledde med en religionshistorisk exposé över kungadömet förmenta gudomliga ursprung – en exposé som Ivar Harrie, som tillbragte åtskilligt av sin ungdom med att studera just religionshistoria i Lund, med stor mildhet kallade ”svindlande”. Vad Vilhelm

¹ Tingsten 1954; Dagens Nyheter, 1954-01-25, s. 2.

² Moberg 1955.

Moberg ville ha bort var serviliteten, den bugande undersåten.

Själv har han sett framstående högt bildade män tappa koncepterna och bli tillgjorda när de träffar kungliga personer. Hur långt, till vilka farligheter serviliteten kan leda, ansåg han fullt bevisat av hela Haijbyhärvan. När ämbetsmän i mer än femton år av artighet och undfallenhet inför en monark döljer ett brott som sedan döms med sex års straffarbete, då har serviliteten för kungamakten satt rättssamhället ur funktion.

Republik utesluter inte servilitet

Ivar Harrie framhöll att införandet av republiken inte skapar några garantier för att en sådan servilitet skulle försvinna. Undersåtlighet finns inte bara inför kungar. Mot Mobergs exempel på larviga hovreportage ställde Harrie några exempel på minst lika larviga hovreportage från Harpsund. Han citerade en troende landsortstidnings vördnadsfulla återgivande av en ”kunglig kvickhet” som ”landets statsminister” låtit undfalla sig vid en järnvägsresa. Den var i partiorganet serverad just så som enkla, vänliga eller skämtsamma ord ur kungens mun med bävande vördnad brukar återges av monarkiskt sinnade reporter.

Nej, sade Harrie, för de ritualer av representativ karaktär som inget land kan undgå att ha och som ofta ter sig löjliga är det förmånligast att ha yrkestränat folk som kan röra sig med takt och måttfullhet, som kan säga de rätta sakerna. Och sådant folk utbildas bäst i gamla goda familjer, som det heter. Med andra ord: För sådana uppgifter är det mest praktiskt att ha folk som ärver sysslan och specialutbildas för den.

Så diskussionen kom på sätt och vis att handla om vem som lämpligen och bäst bör inviga broar och utställningar, en arvkonung eller en folkvald president.”³

*

Den 20 februari 1956 möttes Tingsten & högerledaren Jarl Hjalmarson i en liknande debatt på Konserthuset. Även den hade svårt att bestämma sig för vad den egentligen handlade om:

”Hr Hjalmarson höll till en början med om att visst kunde riksdagen öppnas av någon annan än kungen och visst kunde Nobelprisen skickas per post. [Vad han] främst satte värde på var den stämning, den fest och den färg en monarki ger, han uppskattade det irrationella, och han ansåg att det vore en stor förlust om de representativa uppgifterna försvann i vårt land. Själva institutionen med ett kungahus har tradition och högtid över sig, de flesta känner så och trivs med kungahuset.

[Tingsten hade även invändningar mot hela konceptet av politiserade ceremonier. Det var farligt att bygga upp vördnaden för en institution] som under vissa speciella förhållanden kunde tänkas spränga demokratin. Han kritiserade den propaganda utan motpropaganda som ett kungahus just genom sin maktlöshet hade tid och kraft att ägna sig åt. Kungahusens representanter var de enda permanent tjänstgörande publicitetsagenter som inte hade annan uppgift än att göra publicitet för att bevara publiciteten. Frånvaron av motreklam gav kungahuset en speciell ställning och faran var att mannen utan politiska åsikter för en mängd människor blir just den som borde styra riket. Följden kunde bli sådana händelser som exempelvis Gustaf V:s abdikationshot [under midsommarkrisen].

...

Hjalmarson: Det sägs att det kan medföra risker om en monark förvärvar tillgivenhet och sympati. Men precis detsamma kan hända i en republik. Visst kan vi få en olämplig monark. Men tanken bör väl inte vara främmande att pensionera en kung. Samma fråga kan bli aktuell i en republik. Se på Hindenburg. De argument som används mot kungar kan

³ Jolo. Monarkidebatt. Dagens Nyheter, 1955-04-19, ss. 1,40.

användas mot presidenter.”⁴

*

Intresset för debatter avtog därefter snabbt. Redan 1958 var det svårt att hitta monarkister som var villiga att ställa upp & publiken kom inte. Debatten var varken informativ, underhållande eller ens politisk. Budskapet förefaller reducerat till att 1911 års antimonarkism ännu inte var död. Det finns en SSU-motion 1955:87 (nedan) som beskriver läget:

* * *

B. MOTION 1955:87

SSU-kongressen 1955, motion 87, beskrev socialdemokratins ovilja att driva Republik-frågan. Jag citerar:

*

Motion nr 87.

Bildandet av den republikanska klubben i Stockholm under 1955 har aktualiserat frågan om republikens införande.

Republikorganisationen, vars syfte antagligen varit att få till stånd en allmän opinion för republik, har mottagits med en viss reservation av vårt partifolk. Vissa har ansett, att republikkravet är socialdemokratisk egendom, en programpunkt, som icke får anammas av någon annan intressegrupp i vårt land. (Programpunkten skall blott och bart återfinnas i SAP:s politiska program, för att fullständiga bilden av partiets allmänna uppfattning om demokrati och styrelseskick). Andra åter har förskräckt ryggat tillbaka för ett sådant fräckt tilltag – tänka sig att det finns folk som vill ha bort kungen [Gustaf VI], att det finns folk som vågar framföra något så hädiskt. De flesta, och tyvärr de som dominerar inom partiet, anlägger rent partitaktiska synpunkter på republikfrågan. Inom den stora gruppen blir frågeställningen: hur reagerar väljarna inför ett förslag att avskaffa kungahuset? Svaret på frågan ger de själva. Den popularitet som kungahuset genom skicklig *reklam* i tidnings- och veckopress lyckats få är alltför stor för att SAP skulle våga aktualisera republikkravet. Uppfattningen är den, att republikkravets aktualiserande i ett politiskt val skulle betyda ett förkrossande politiskt nederlag, som SAP aldrig tidigare upplevt.

Följden av denna officiella uppfattning inom SAP av den nära nog klassiska programpunkten har blivit att ledande socialdemokrater både lokalt och riksmässigt och med andra metoder dagligen bidrar till att *stärka* kungahusets ställning.

Under sådana betingelser är det inte så underligt, att det blir en reaktion bland de kulturkämpar, vilka trots allt finns inom vårt parti. Att republikkravet blir aktualiserat i ett forum av republikanska klubbens karaktär är också förståeligt. En rent socialdemokratisk organisation skulle antagligen innebära, att aktionen till förmån för republik skulle själv dö av rent partitaktiska orsaker.

SSU:s inställning till republikanska klubben är även den *ljum*. Visserligen har förbundsordf. icke helt tagit avstånd från organisationen, men partiets officiella uppfattning färgar av sig alltför mycket i ungdomsförbundets syn på republikkravet. Är det absolut omöjligt för SSU, att ha litet andra uppfattningar i vissa politiska frågor än den röd-gröna [stop-gå] uppfattning, som i dag kännetecknar SAP. Ungdom är ju en gång för alla oppositionell. Det bör vara tillåtet att i ungdomens vår hysa uppfattningar, som kanske inte alltid är så särdeles *praktiska*.

⁴ Debatt om monarkin fyllde konserthuset. Dagens Nyheter, 1956-02-14, ss. 1,9.

Med återopande av vad som anförts föreslår jag förbundskongressen,

att förbundet etablerar ett intimt samarbete med republikanska klubben,
att A-pressen uppvaktas med en hemställan om att upphöra med publicering av artiklar om svenska och främmande kungahus,
att det spaltutrymme, som tidigare tagits i anspråk för dylika artiklar används till republikpropaganda,
att förbundet vid samtliga partimöten av offentlig karaktär, t. ex. 1-majdemonstrationer, Ungdomens dag-möten, verkar för att republikkravet aktualiseras.

Clemensnäs den 22 maj 1955.

Arne O. L. Bäckman.

*

SSU:s förbundsstyrelse höll med om att Republikanska klubben var ett lämpligt oberoende forum. Med tiden anslöt sig dock så många socialdemokrater att den formellt oberoende klubben likafullt blev beroende av det socialdemokratiska taktiserandet, vilket fick sina konsekvenser (se nedan).

* * *

C. HISTORIA

Republikanska klubben i sina olika inkarnationer existerade snudd på 50 år: Republikanska klubben (1955-1967), Republikanska förbundet (1956-1990) & Stiftelsen republik (1990-2004). Som mest fanns cirka 2000 medlemmar i 18 klubbar. 1974 cirka 1000 medlemmar. 1990 var det "tvåsiffrigt". Klubben skrev motioner och bland medlemmarna fanns journalister & partifunktionärer som där fick träffa likasinnade & lyssna på föredrag. Inför bröllopet 1976 & jubileet 1993 intervjuades Sten Sjöberg om verksamheten:

1976 : Bröllopet

Sedan 1973 har Republikanska förbundet fört en tynande tillvaro. "Det parlamentariska jämviktsläget som då uppstod gjorde det så gott som omöjligt för oss att agera i frågan om monarkins avskaffande. I stället valde vi att förpuppa oss," förklarar Sten Sjöberg som understryker att man kryper ur puppan så fort jämviktsläget upphör. "Vi vill för allt i världen inte få skulden för ett socialdemokratiskt valnederlag," säger fackbasen för 5000 telearbetare i Stockholm.

När det stod klart att det skulle bli kungabröllop kunde inte Sjöberg agera genom sin förpuppade organisation utan valde i stället sin fackorganisation – avd 4001 i Statsanställdas förbund. Den Sjöbergiska motionen antogs utan reservationer och bland annat följande kommer att basuneras ut i det vackra juniväddret från LO-borgens kongress lagom till kungens och Silvias bröllop: ⁵

- Att den svenska monarkin är betydelselös, egenartad och synnerligen kostsam.
- Det är absurt att 5.9 miljarder anslås till kungens hovhållning eftersom pengarna kunde användas till mycket förnuftigare ändamål.
- Att det är en liten hård kärna konservativa politiker som tillsammans med en överklass som anser det lämpligt att kungen markerar att rättigheter skall ärvas.
- Att det lösa höljet kring denna rojalistiska kärna består av känslomässigt påverkat folk.

⁵ Jacob Wennerberg. Kungahusets fiende nr ett! Göteborgs Tidningen, 1976-04-11.

- Att många av dom som brukar sluta upp för att få se en skymt av kungen på hans eriksgata bl a har dåligt klart för sig hur en demokrati fungerar.

Sten Sjöberg firade kungabröllopet med att rensa ogräs i trädgården utanför sitt hus på Rådmansö vilket han påstod var en symbolisk handling. Han medgav sig titta på TV även när kungen var i bild ”en skenhändelse visserligen men intressant som fenomen”.⁶ (Mitt eget intrycket är att Sjöberg uppfattade bröllopet som en parningsritual mellan två grant färgade skalbaggar.)

Hovets presstalesman Sten Egnell sammanfattade läget 1976 som att ”De republikanska förhoppningarna fanns där men de grusades av att kungen snabbt skaffade sig en profil. Tradition har folk behov av. Politikernas nålstingspolitik är inte förankrad hos folket. Dessutom har vi draghjälp av veckopressen.”⁷ [Aftonbladet däremot tryckte upp en talong där man kunde anmäla sitt utträde ur monarkin.]

1993 : 20-årsjubileet av tronbestigningen

Bland övertygade republikaner insåg man tidigt vilket trumfkort kungahuset hade fått med drottning Silvia. – Det är hennes förtjänst att vi ombildades [till stiftelse], säger Sten Sjöberg. Han är före detta ordförande i före detta Republikanska klubben. En verksamhet som för två år sedan [1990] konverterades till blygsam stiftelse. Under trycket av drottningens popularitet. Den republikanska återväxten är det dåligt beställt med. Men Sten Sjöberg framhåller att farbröderna fortfarande är tillräckligt många för att inte behöva stänga butiken helt. – Ungdomen säger att frågan inte är viktig. Men det beror ju på att ingen berättar om konsekvenserna. Att kungahuset årligen kostar oss 24 miljoner kronor. Den ”statliga propagandan”, kallar han den. Det faktum att det skrivs om kungahuset befäster monarkins position. Liksom det faktum att de inte har trampat i klaveret. I alla fall inte drottning Silvia.⁸

* * *

D. NUTID

1999 ökade åter intresset för Republik. Möjligen beroende på folkomröstningen i Australien det året. Efterföljarna var Republikanska föreningen (1999-), Riksdagens Republikanska sällskap (2003-) & Unga republikaner (2010-). Liksom förr stod organisationen beredd att köra sin argument in i kaklet, men åsiktskorridoren var bredare. Med över 10 tusen medlemmar var det svårt att upprätthålla den gamla åsiktsdisciplinen. Medlemmarna var splittrade i tre överlappande fraktioner:

- Aktivisterna: De som ansåg att massmediesamhället hade gett det som var kvar av monarkin nya möjligheter att sprida sitt förlegade budskap. Monarkin var farligare än någonsin.
- Pragmatikerna: De som ansåg att den nya författningen till den grad avlövade monarkin att Sverige nu de facto var en republik. Folket skulle i sinom tid tröttna på teaterföreställningen & det som var kvar av monarkin skulle, när tiden var mogen, liksom redan statskyrkan & adeln, avskaffas.
- Strukturalisterna: De som ansåg att monarkin är ett kulturellt komplex, ett sätt att förhålla sig till & uppfatta världen, en samhälls- & tankestruktur. Ville man göra sig kvitt monarkin måste man även avskaffa dess bi-institutioner, historia, minnesmärken & traditioner.

⁶ Svenska Dagbladet, 1976-06-20.

⁷ Intervju med Sten Egnell. Kvällsposten, 1976-04-12.

⁸ Tom Hansson. Bröllopet blev dödsstöten för republikanerna. Svenska Dagbladet, 1993-12-19.

*

Aktivisterna

”Ned med spermiedemokratien”
Ulf Bergström, RepF (2019)

Aktivisterna motiverar gärna sitt ställningstagande utifrån ”demokratiska” principer i franska revolutionens anda. De är förbryllade över att svenska folkets majoritet stöder den nuvarande statskicket. Deras tolkning har varit att den svenska arvsmonarkin inte är så makt- eller harmlös som den framstår, utan att den fortfarande genom massmedia har ett betydande inflytande. Detta inflytande antas användas i självförsvar & för att tillvara överklassens intressen. Det finns två riksdagsmotioner i den andan. En från 1979 av Lars Werner m fl (vpk) & en från 2002 av Birgitta Ohlsson (fp) (grundaren av riksdagens republikanska sällskap):

LW: ”Monarkin är av stor betydelse för Sveriges överklass. Den är ett viktigt medel för överklassens ideologiska dominans. Med hjälp av monarkin sprider den borgerliga ideologiapparaten ojämställdhetens, det rituella larvets, överhetsfjäskets, den passiviserande underdånighetens föreställningar, Numera används den också för att prägla och idealisera en gammaldags kvinnoroll och konservativ familjeideologi. Vore monarkin inte av så stort politiskt och ideologiskt värde för överklassen som den är i dag, skulle den inte leva vidare och få en så oerhörd propagandistisk uppbackning som nu.”⁹

BO: ”Sedan 1970-talet saknar monarken alla formella maktbefogenheter, men även om kungen formellt förlorat sin forna makt finns rester kvar i det befintliga systemet. ... [Vi tror] att vår monark och hans familj i kraft av sina ämbeten ännu innehar en så stor reell politisk makt, att den kan bli avgörande vid svåra politiska och samhällsliga kriser. Att kungen saknar formell politisk makt betyder ju inte att han saknar informell makt. Redan den ofta citerade uppfattningen från rojalistiskt håll att ”kungen är en god representant för Sverige” innebär ju att kungen skulle ha någon sorts personligt mandat att representera vårt land. En sådan ställning kan svårligen skiljas från att ha en ställning som en mycket stark opinionsbildare. Då denna opinionsbildande kraft enbart är ett resultat av kungens tjänst som statschef menar vi att monarken inte saknar politisk makt, alldeles oavsett vad som står i grundlagen.”¹⁰

Det är svårt att uttala sig om hur pass realistiskt påståendena är. Den forskning jag hittat placerar kungahuset nedanför svenska kyrkan i inflytande¹¹ men det finns några exempel på att kung Carl Gustafs uttalanden fått ett oproportionerligt genomslag i massmedia, dock utan att det lett fram till något. 2013 vid 40-årsjubileet av tronbestigningen trodde han själv att hans största konkreta insats varit att kunna ”öppna dörrar” och att sammanföra människor. Effekten av statsbesöken, eriksgatorna, och ett stort antal ”närvaror”, tal, medalj- och stipendieutdelningar hade han svårt att avgöra.

*

2017 publicerade Republikanska föreningen en kampanjhandbok. Avsnittet *Varför borde Sverige bli en republik?* kan sammanfattas som att:¹²

⁹ Lars Werner m fl. Om övergång till republik. Motion 1979/80:263.

¹⁰ Birgitta Ohlsson (fp), m fl. Motion 2002/03: K286. [Något redigerat.]

¹¹ Göransson 2007a.

¹² Wikström 2017.

- Så länge statschefen har en oberoende ställning är han politiker, inte ämbetsman.
- I en parlamentarisk demokrati måste även statschefen vara underordnad riksdagen. Liksom övriga statliga ämbetsmän skall han tillsättas efter lämplighet. Ett förslag är att talmannen även är statschef.
- Statschefens uppgift är att i enlighet med riksdagens direktiv företräda svenska statens officiella politik.

Kampanjhandboken innehåller även en omfattande kritik av ”den monarkiska verklighetsbilden”. Folk i allmänhet anser det t ex vara en ära att genom en medalj eller ett besök uppmärksammas av kungen eller drottningen. Föreningen kritiserar detta som en kvardröjande monarkisk struktur: ”Att dyrka eller respektera hierarkier är ett självskadebeteende. Hierarkier tillhör ett tidigare monarkiskt överhettssamhälle. Genom att frigöra sig från det gamla tänkesättet, både befriar man sig själv & bidrar till samhällets demokratisering.” Kritiken överensstämmer med Paulo Freire's ”frigörande pedagogik”.¹³ Ett liknande sätt att argumentera förekommer även inom området historiedidaktik där det kallas för historiemedvetande: ”Vi är alla produkter av vår historia. Framsteg görs genom att genomskåda det.”

RepF:s officiella hållning är antimonarkisk snarare än republikansk, med motivering att föreningen annars skulle gå ned sig i detaljfrågor. Det förefaller dock som en pseudoförklaring. Presidentstyre & parlamentarisk demokrati är konkurrerande system.

* * *

Pragmatikerna

*Sverige är visserligen en monarki till namnet,
men liksom England en republik till gagnet.
Efter Montesquieu (1689-1755)*

Ingen liberal eller socialdemokratisk partiledare har varit monarkist, men ingen av dem har heller önskat avskaffa monarkin så länge den har stöd i befolkningen. I den andan väntar man på att den ska vittra bort av sig själv. En mängd opinionsundersökningar har gjorts. Stödet för monarkin som statsskick har 1943-2013 i genomsnitt legat på 66 procent. Pragmatikerna har anpassat sig till läget. Dock finns två grupper:

- De som av taktiska skäl accepterar monarkin därför att den stöds av så stor andel av befolkning. Kungahuset & ”monarkisterna” antas dock ha demokratifientlig agenda.
- De som av strategiska skäl stöder monarkin därför att kungahuset stöder demokratin. ”Monarkisterna” i väljarkåren antas sakna politisk agenda.

Konflikten mellan taktiker & strateger är från mellankrigstiden, men verkar nu överspelad. Efter Torekov-kompromissen är taktikerna i minoritet & har fått nöja sig med med utspel. Strategerna, de som stöder kungahuset så länge de tycker sig få något i utbyte, är i majoritet. Tolkningen är att det politiska läget är stabilt, och att monarkin på detta sätt fått evigt liv (se även kapitel 32).

*

Ett förslag för att komma ur dödläget har varit att slå ihop statsminister- & statschefsämbetet till ett presidentämbete & tona ned riksdagens roll. Under Göran Perssons regeringstid (1996-2006) fanns

¹³ Freire 1976.

en diskussion om en pågående ”presidentialisering” vilket i framtiden kunde tänkas innebära att posten besattes genom ett direktval av folket eller genom en elektorsförsamling & inte representerade något parti. Tendenser till något sådant antogs märkas genom att regeringschefens stab fick större resurser & att antalet obundna statsråd med annan bakgrund än partiet eller riksdagen ökade. Efter Perssons avgång tycks dock den trenden ha brutits.¹⁴ Enligt SOM-institutets mätningar finns ett stöd på 10-20 procent för ett sådant ”republikanskt” expertstyre.¹⁵ Men om republik innebär att försvaga parlamentarismen, lär det dröja innan riksdagen inför den.

*

Strukturalisterna

*Vi republikaner har med dunkla och mystiska makter
att göra, när vi argumenterar mot monarkin.*

Kai Blomqvist, RepF (2010)

Den strukturalistiska beskrivningen av monarkin – monarkin som ett sociologiskt fenomen, svårt att avgränsa från det övriga samhället, snarast en gemensam tradition – är framförallt vanlig inom historie-, massmedie- & mentalitetsforskningen.¹⁶ I samband med kronprinsessan Victorias bröllop 2010 var fyra forskare med den inriktningen inbjudna av SVT, Institutet för framtidsstudier & Republikanska föreningen för att kommentera händelsen: Etnologen Mattias Frihammar, historikern Jonas Nordin, massmedieforskaren Kristina Widestedt & statsvetaren Cecilia Åse.¹⁷

- Frihammar sammanfattade sin forskning som ett försök att definiera kungahusets ”medborgarkvaliteter”: ”Människor gör kungligheten till en magisk pusselbit i en för övrigt rationell värld. Genom att agera som om de kungliga är extraordinära, upplevs de också som det. Den attraktiva kungliga mystiken framträder i mötet mellan föreställningar om kunglig vanlighet och kungliga ovanlighet. Genom minnen av historiska kungar och relationer till nuvarande och kommande kungliga personer skapas en kollektiv odödlighet.” Eftersom Frihammars beskrivning från 2010 nästan exakt överensstämmer med journalisten Walter Bagehots beskrivning från 1867 (se kapitel 7), var tesen således att ingenting sedan dess hade förändrats.
- Nordin lade sig på defensiven och påpekade att det fanns få övertygade monarkiska historiker & att han inte var en av dem. Möjligen kunde hans forskning tolkas som att Carl Gustaf i kraft av sin ställning fortfarande var viktig för att legitimera regeringens beslut.
- Widestedt kommenterade veckotidningsskriverierna. Sagotonen i reportagen tog vid när kungahusets makt försvann. Den kungliga familjen blev för överklig för att kunna skildras realistiskt.
- Åse sammanfattade sin forskning som att Torekovkompromissen visserligen försvagat kungahuset politiskt, men stärkt dess (opolitiska) symbolvärde. När kungahuset inte längre uppfattades som en politisk maktfaktor, kunde dess existensberättigande inte längre diskuteras. Modern undersåtlighet var att acceptera kungahusets mediebild – dom är som vi – och därigenom ge institutionen sitt tysta stöd. I valet mellan republik (=konflikt) & monarki (=sämforstånd) valde riksdagen monarki. På en fråga om hur länge hon trodde den svenska monarkin skulle fortsätta svarade hon att hon inte såg något slut på den (vilket inte

¹⁴ SOU 2007:42; From 2012.

¹⁵ Nilsson 2013: ss.160-163.

¹⁶ Jönsson & Lundell red. 2009; Ekedahl red. 2010.

¹⁷ Frihammar 2010; Nordin 2009; Widestedt 2009; Åse 2006, 2008, 2009 & 2013.

heller Frihammar gjorde.)

Strukturalisternas samhällsbild av opolitiskt symbolvärde & tyst medhåll har varit svår att verifiera. Kungahuset har faktiskt under Carl Gustafs ämbetsid bombarderats med republikansk kritik, och t o m ansetts fylla en väsentlig politisk roll. Fredrik Reinfeldt, 1999 2:e vice ordförande i monarkistiska föreningen uttryckte det som att: "I detta Sverige, där så mycket har utformats eller styrts av en och samma politiska maktsfär, har vi ett stort behov av en institution vars oberoende från partipolitisk hänsyn aldrig kan ifrågasättas. ... Här framträder monarkin genast som en institution vilken inte har intagits eller kan ägas av socialdemokratin. Det gör den skrämmande nog närmast unik som företeelse i Sverige."¹⁸ Kungahuset självt har dock varit angeläget om att hänvisa till ett gemensamt traditionsarv bortom dagspolitiken.

¹⁸ Ögren red. 2006.

Referenser

- *Ekedahl, Nils. (red.) (2010.) En dynasti blir till : Medier, myter och makt kring Karl XIV Johan och familjen Bernadotte. Stockholm: Norstedt.
- *Freire, Paulo. (1976.) Pedagogik för förtryckta. Stockholm: Gummesson.
- *Frihammar, Mattias. (2010). Ur svenska hjärtans djup : Reproduktion av samtida monarki. Stockholm: Carlsson förlag.
- *From, Noah. (2012.) Presidentialiseringen i Sverige och Norge. Lunds universitet: Statsvetenskapliga institutionen. [B-uppsats.]
- *Göransson, Anita. (2007a.) Maktens Självbild: karriärer och barriärer. I: Göransson red. 2007b: ss. 499-505.
- +Göransson, Anita. (red.) (2007b.) Maktens kön: kvinnor och män i den svenska makteliten på 2000-talet. Nora : Nya Doxa.
- *Jönsson, Mats & Lundell, Patrik. (red.) (2009.) Media and Monarchy in Sweden. Göteborg: Nordicom.
- +Lundberg, Urban & Tydén, Mattias. (red.) (2008.) Sverigebilder. Det nationellas betydelser i politik och vardag. Institutet för framtidsstudier, Stockholm.
- *Moberg, Vilhelm. (1955.) Därför är jag republikan. Stockholm: Folket i Bild.
- *Nilsson, Lennart. (2013.) Svenska folket, journalisterna, monarkin. I: Weibull m fl. red. 2013: ss. 155-174.
- *Nordin, Jonas. (2009.) Frihetstidens monarki – Konungamakt och offentlighet i 1700-talets Sverige. Stockholm: Atlantis.
- *SOU 1963:17. Förslag till regeringsform. Författningsutredningen : VI. Sveriges statskick. Del 2. Motiv. Stockholm: Justitiedepartementet. <kb.se> (2020-01-01).
- *SOU 1972:15. Ny regeringsform. Ny riksdagsordning. Betänkande avgivet av grundlagsberedningen. Stockholm: Justitiedepartementet. <kb.se> (2020-01-01).
- *SOU 2007:42. Från statsminister till president? : Sveriges regeringschef i ett jämförande perspektiv.
- *Tingsten, Herbert. (1954.) Kungamakten och folket. I: Tingsten 1958: ss. 81-89.
- +Tingsten, Herbert. (1958.) På krigsstigen. Stockholm: Åhlén & Åkerlund.
- +Weibull Lennart, Oscarsson, Henrik & Bergström, Annika. (red.) (2013.) Vägskäl. Göteborgs universitet: SOM-institutet.
- *Widestedt, Kerstin. (2009.) Pressing the Centre of Attention. Three Royal Weddings and a Media Myth. I: Jönsson & Lundell red. 2009: ss. 47-58.
- *Wikström, Jonas.(2017.) Kampanj- och organisationshandbok : för lokalavdelningar och medlemmar i republikanska föreningen. <kampanjhandbok.pdf> (2018-01-01).
- *Åse, Cecilia. (2006). En nationell njutning. Kropp och kön i kungliga årsböcker. I: Kvinnovetenskaplig tidskrift, 2006:1.
- *Åse, Cecilia. (2008.) Vi är överens: Om monarki och demokrati. I: Lundberg & Tydén red. 2008: kap 3, ss. 49-66.
- *Åse, Cecilia. (2009). Monarkins makt : Nationell gemenskap i svensk demokrati. Stockholm: Ordfront.
- *Åse, Cecilia. (2013.) Monarchical Manoeuvres: Gender, Nation and the Boundary Problem in Post-War Swedish Constitutional Development. NORA – Nordic Journal of Feminist and Gender Research, 2013, Vol. 21, No. 3, 172-186. <dx.doi.org> (2019-01-01).
- *Ögren, Mats. (red.) (2006.) För Sverige – Nuförtiden. En antologi om Carl XVI Gustaf. Stockholm: Bokförlaget DN.